I N F O R M A C E O C H A R T Ě 77

Duben 1983

Dokument Charty 77 9/83: Dopis účastníkům konference v Berlíně..1
Dokument Charty 77 12/83: Dopis presidentu ČSSR o zásahu proti františkánům...2
Sdělení VONS
č. 323 Jiří Gruntorád znovu obviněn 4
č. 324 Zásah proti příslušníkům františkánského řádu 5
č. 326 Dr. Josef Průša 5
Dopisy Aleny Lisové generálnímu prokurátorovi ČSSR 6
Dopis Václava Malého ministru vnitra ČSSR 7
Dopis Zdeňka Bárty Synodní radě českobratrské církve evangelické . 8
Dopis PhDr. Radima Palouše Rudolfu Steinkemu 8
Dopis Mikoláše Chadimy k článku "Nová vlna se starým obsahem"....10
Dopis Drahomíry Fajtlové z vazby 12
Fejeton - Jiří Ruml: Běda tomu, skrze koho 14
Přání Josefu Zvěřinovi 15
Interview s Václavem Havlem 16
Sdělení VONS
č. 325 Soud s P.Josefem Dolistou 22

Vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77
Adresa: Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2

Dokument Charty 77 - č.9/1983: Dopis účastníkům konference v Berlíně

Sécretariat
de la deuxiéme Convention Européenne
pour le Désarmement Nucléaire
Zietenstrasse 1
1000 B e r l i n 12

Milí přátelé,

zdravíme Vaši konferenci jménem Charty 77, občanské iniciativy pro dodržování a obranu lidských práv a občanských svobod v Československu. I když naše společenství není mírovým hnutím ve vlastním slova smyslu, jsme si vědomi úzké souvislosti a přímo vzájemné závislosti existence i respektování lidských práv a opravdového míru. Je to ostatně řešeno již v konstitutivním prohlášení Charty 77, které se dovolává Všeobecné deklarace lidských práv, Mezinárodních paktů o lidských právech i Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci z Helsink a jiných mezinárodně právních a mezinárodně politických dokumentů "proti válkám, násilí a sociálnímu a duchovnímu útlaku", jež výslovně vyhlašují dodržování práv a respektování důstojnosti člověka za základ či podmínku skutečného míru mezi státy a národy.

Tuto vzájemnou závislost a podmíněnost považujeme za nutné zdůraznit jak vůči orgánům moci naší země, tak vůči těm, kdo vystupují na obranu a pro zabezpečení míru. Domníváme se, že mír je opravdu nedělitelný jak v zeměpisných, prostorových dimenzích naší planety - a dnes již i přiléhající části vesmírného prostoru - tak i v dimenzích společenských vztahů, především vztahů mezi člověkem a státem, jeho mocenskými orgány. Velmi často v životě současných generací bylo prokázáno, že dodržování a respektování lidských práv je kritérium mírumilovnosti politiky vlád a přímo její podmínkou.

Z přípravných dokumentů Vaší konference zjišťujeme, že k tomuto aspektu mírové ~~problemy~~ problematiky její iniciátoři a organizátoři přihlížejí. V Russelově výzvě se hovoří o omezeních svobodné výměny osob i idejí a ohrožení občanských práv nezávisle smýšlejících lidí tlakem válečných příprav. Požaduje se "obrana a rozšiřování práva všech občanů na Východě i na Západě "účastnit se tohoto boje za společné mírové úsilí a podílet se i na výměně idejí a osob. Očekáváme, že tento aspekt najde místo i na konferenci samé. Nechcem zjednodušovat celou problematiku. Jsme si vědomi její složitosti: jako řadoví občané můžeme posuzovat těžko odborná, vojensko či vědecko-technická stanoviska a argumenty, vznášená na podporu či k oslabení požadavků té či oné strany, ani s jistotou stanovit, ve kterém z těchto druhů má ta či ona strana převahu a kde je rovnováha sil. Můžeme však souhlasit se závěrem Palmeho komise, podporované jak mnoha odborníky, tak značnou částí veřejného mínění, že místo "rovnováhy strachu" stále znovu a znovu narušované a závody ve zbrojení posunované do stále větší vratkosti, je třeba v politice velmocí i všech států prosadit pojetí společné bezpečnosti, vyžadující a umožňující obrat ve směru i tempu zbrojení, ke snižování výzbroje a postupnému odzbrojení. Zdá se nám, že je nutno a možno v myšlení národů šířit a uplatňovat toto pojetí.

Stejně tak chápeme, že problematika ohrožení míru je v úzké souvislosti a proplétá se s otázkami nebezpečí ekologických katastrof i rostoucího napětí mezi životní úrovní vyspělého "Severu" a přetlakem bídy v zemích rozvojového "Jihu", Třetího světa, a že jen rozhodným obratem k opravdové mírové politice světových velmocí i jejich bloků lze tyto globální hrozby života na naší planetě odvrátit. Myslíme ovšem, že také v těchto souvislostech platí zásada nedělitelnosti míru, již je třeba zdůrazňovat při všech mocensko-politických, hospodářských i technických aspektech zabezpečení člověka před libovůlí moci. Kdyby se účastníkům našeho společenství, které jste pozvali na konferenci, podařilo se dostat do Západního Berlína, snažili by se tento faktor míru zdůrazňovat v jednání přípravných pracovních skupin k foru 1, 2, zejména však 3 (krize a perspektivy ~~[illegible]~~ politiky uvolňování) a především 4 (mírové aktivity ve východní Evropě a jejich vztah k lidských právům

a sebeurčení), jakož i ve skupině 9, 2 atomový stát a omezení občanských práv. Nebude-li to možné, ukáže snad právě jejich nepřítomnost ostatním účastníkům konference, jak je naléhavé, aby se k tomuto faktoru přihlíželo v dostatečné míře, věcně i v náležitých proporcích při projednávání těchto bodů i při všeobecné perspektivě mírových aktivit v Evropě.

Bylo by dobře, kdyby se všichni účastníci berlínské konference mohli sejít o měsíc později na Světovém shromáždění za mír a život v Praze přičinit se o to, aby právě tam zaznělo pojetí nedělitelnosti míru v plné síle, a to nejen z tribuny, nýbrž i v rezolucích, které budou přijaty.

Pokud budou mít účastníci Světového shromáždění za mír a život v Praze zájem, mohou využít svého pobytu v Československu k setkání s naším společenstvím a k výměně názorů na problémy, které jsme naznačili. Rádi je uvítáme.

Vašemu jednání v Berlíně i konkrétním akcím, jež z něho vzejdou, přejeme dobrý průběh a výsledky prospěšné věci míru v jeho plném nedělitelném rozsahu a dosahu.

Praha 30. dubna 1983

Jany Kozlík
Mluvčí Charty 77

Marie Rút Křížková
Mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
Mluvčí Charty 77

Dokument Charty 77 - č. 12/1983: Dopis presidentu ČSSR o zásahu proti františkánům

Dr Gustáv Husák
president ČSSR
P r a h a - Hrad

Pane presidente,

jedna z nejrozsáhlejších akcí Státní bezpečnosti za posledních dvacet let je motivem toho, že se k Vám obracíme s následujícími fakty.

Ve dnech 27.-29.3.1983 došlo k zásahu proti františkánům, který postihl asi 250 osob. V soukromých bytech, v domech a na farách, kde žijí členové františkánského řádu nebo jejich přátelé, byly provedeny domovní prohlídky. Byly při nich odebrány náboženské knihy a písemnosti, psací stroje, peníze, bohoslužebné předměty jako kalichy, patény, roucha. Usnesení o domovní prohlídce bylo zdůvodněno trestním stíháním ve věci trestného činu podle § 178 tr.z. (maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi). Všichni obyvatelé žijící v těchto domech a bytech byli postupně odváženi k výslechům, někteří lidé byli zadrženi na 48 hodin. Do vazby bylo vzato 17 osob: P.F.I.Kubíček, P.J.A.Moc, P.V.A.Zlámal, P.J.J. Mzazanec, P.F.M.Pometlo, ing. J.Tůma. I.Rýper, J.Jáchym, ing. J.Brázda, St.Mihalusová, A.Holičková, O.Iváková, M.Červená, A.Šmíd, P.Rúčka, Ing. A. Glabashia, Ant. Globasha.

Tento tvrdý zásah výrazně ilustruje skutečný poměr státních orgánů vůči řeholním společnostem. Právní podklad řeholního způsobu života státní orgány popřít nemohou. O řeholnících mluví dosud platné, i když značně přežilé právní normy. Zákon č.218/49 Sb., § 10, odst. 2 mluví o komunitách, jakož i § 11, odst. 2 stejného zákona. Vládní nařízení č.219/49 Sb., §2, odst. 1 říká: "Duchovní působící v duchovní správě jest světský nebo řeholní duchovní...". § 11 odst. 1 téhož vládního nařízení mluví o opatech, § 16, odst. 1: "Jakoukoli duchovenskou činnost mohou vykonávat světští i řeholní duchovní jen se státním souhlasem". Po dobu platnosti zákona č. 218/49 Sb. a vládního nařízení č. 219/49 Sb. byly řeholní osobnosti vystaveny tvrdým persekucím. 13. a 27. dubna 1950 byly zlikvidovány všechny mužské a ženské kláštery v celé zemi, řeholníci a řeholnice násilně koncentrováni v pracovních táborech s krutým vězeňským režimem. Představení a aktivnější členové byli v mnoha případech odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody až na 25 let. Někteří byli propuštěni až v roce 1968.

V r.1968 mužské i ženské řeholní společnosti vytvořily Sekretariát řeholních společností, který usiloval o legální záruky řádného řeholního ži-

vota. Výsledkem jejich úsilí bylo prohlášení Generální prokuratury č.j. III/2 Od 2060/68-14 ze dne 29.1 1968: "Řády a kongregace, které existovaly před vydáním zákona 218/49 Sb. o hospodářských zabezpečení církví a náboženských společností nebyly zrušeny tímto ani jiným zákonem, existují právně dále a není překážky, aby v mezích platného právního řádu řádový život obnovily anebo v něm pokračovaly."

Těmto snahám učinila konec normalizace s následovnou, i když proti padesátým létům nesrovnatelněmírnější, ale neustálou persekucí, zahrnující i věznění aktivních členů, např. to byli P.V.Gajzler, P.L.Fišer, P.J.J Bárta, P.Fr.Trojan, P.J.D.Duka, P.Fr.Lízna, P.O.Formánek, G.Rompf, a jiní. Řeholníci nesmí nadále žít v komunitách a kněžím z jejich řad, kteří mají státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti, je zakazováno nosit řeholní šat. Mnozí z nich jsou překládáni do odlehlých farností, jen proto, že patří k řeholi. Dorost přijímat nesmějí. Řeholnice sice smí žít v komunitách - především v charitních domovech pro důchodkyně, podléhají však přísné kontrole a dohledu správce, kterého jmenuje příslušný okresní národní výbor. Řeholnice mu musí hlásit každou návštěvu, opuštění domu a musí mu předkládat přehled o finančním hospodaření. Správcové zasahují i do vnitřního režimu komunity. Bez jejich předběžného souhlasu nesmí být vyvíjena žádná iniciativa. Řády nesmějí přijímat dorost. Řeholní sestry, které vstoupily do řehole v letech 1968-1969 nemohou v mnohých případech sdílet společný život s komunitou a musí pracovat mimo ni. V poslední době jsou vytlačovány i z domovů pro těžce mentálně postižené i z domovů důchodců přesto, že se osvědčují jako vzorné pracovnice s citlivým a nezištným přístupem k pacientům, kteří jejich služby vysoce oceňují. Absurdní strach z ideového působení na postižené převládá nad reálným posouzením a zhodnocením jejich práce. Řeholnice si nesmějí zvyšovat odbornou kvalifikaci na středních, příp. vysokých školách, i když pro to splňují všechny podmínky. Rovněž cestovat do zahraničí je pro ně téměř vyloučeno.

Již dlouhá desetiletí je v naší zemi patrné úsilí oklešťovat náboženskou svobodu tak, aby z ní zbyla pouhá svoboda kultu - možnost účasti na obřadech. Prohlašovat svobodu kultu za svobodu náboženství je však absurdní, protože svobodné vyznávání víry nelze oddělit od možnosti vytvářet společenství - a to i taková, která mají specifická ideová zaměření a společné zájmy. Vzdát se možnosti vytvářet společenství znamená rozptýlit společnost do pohhých shluků jedinců vyznačujících se určitou duševní potřebou, která dojde svého uspokojení vykonáním určitých obřadů-úkonů na vyhrazeném místě ve vyhraženém čase. Řehole nepředstavují žádnou výlučnou, od ostatních oddělenou část. Smyslem jejich existence není být vzorem a průkopníkem bezvýhradnému oddání se určitého druhu služby. V žádném případě nejde o odvrácení se od této společnosti a od účasti na společné práci. Řehole jsou jednou z nezanedbatelnou složek společnosti, která žitím svých ideálů může přispět k mravní obrodě společnosti a svou bezvýhradnou připraveností k charitativní činnosti ulehčit leckterý neduh soudobého života.

Praktikovaný postup vůči řeholím odporuje Ústavě ČSSR, která zaručuje náboženskou svobodu, Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, ratifikovanými ČSSR, která zaručuje právo sdružovat se za určitými zájmy podle přesvědčení a svobodnou výměnu informací. Odporuje též Paktu o náboženské snášenlivosti, schvíleném Valným shromážděním OSN v roce 1981.

Akce namířené k narušování či dokonce zničení řeholního způsobu života jsou v rozporu s platnými právními normami Československého právního řádu. Paragraf 259 tr.z říká: "Kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu uvede příslušníky takové skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit jejich úplné nebo částečné fyzické zničení, bude potrestán odnětím svobody na 12 - 15 let nebo trestem smrti." § 236 tr.z. říká: "Kdo násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy a) donutí jiného k účasti na náboženském úkonu, b) zdržuje jiného bez oprávnění od takové účasti, c) jinému v užívání svobody vyznání jinak brání, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo nápravným opatřením".

K tomu ještě podotýkáme, že akce proti františkánům, ačkoliv je svým rozsahem největší v posledních letech, není jedinou. Na podzim roku 1981 uskutečnila Státní bezpečnost podobnou akci proti řeholním společnostem dominikánek v Kadani a Moravci.

Za několik týdnů bude náš stát v Praze vítat delegáty z celého světa na Shromáždění za mír a život proti jaderné válce. Stát, který nedokáže žít v míru se svými občany, popírá globální mírové úmysly. K přesvědčivosti, že otázka míru není pouhou ideologickou proklamací a propagandou, přispěje nemalou měrou i revize celkového postoje československých státních orgánů vůči řeholím, propuštění a zastavení trestního stíhání zatčených řeholníků. Takový krok by mohl vážnosti Československa jenom prospět.

Praha 3.května 1983

Jan Kozlík
mluvčí Charty 77

Marie Rút Křížková
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Václav Malý
člen kolektivu
mluvčích Charty 77

Sdělení VONSu č.323: Jiří Gruntorád znovu obviněn

Jiří Gruntorád, nar. 21.9.1952, bytem Praha 2, Vítězného února č.4, o jehož případu jsme informovali ve sděleních č.83, 155, 195, 225, 255 a 256, byl dne 21.října převezen z ruzyňské věznice, kde držel protestní třináctidenní hladovku, do NVÚ Minkovice. Zde je od té doby téměř nepřetržitě vystaven nejrůznějším perzekucím, trestán za neexistující přestupky (kázeňské tresty, samovazba, krácení dávek jídla, stříhání dohola), šikanován v zaměstnání a vystaven provokacím příslušníků SNV. Jeden z nich, ústavní psycholog nadporučík Sochůrek, se proti němu pokoušel poštvat ostatní vězně. Represe vyvrcholily 17.3.1983, kdy byl v nočních hodinách izolován a poté zbit podporučíkem Procházkou pěstmi do obličeje. Útokem mu byly způsobeny zhmožděniny a podlitiny. Incident vyšetřoval tamější vyšetřovatel kapitán Prokš. Náčelník NVÚ, podplukovník Šimek odmítl zabezpečit Jiřímu Gruntorádovi osobní bezpečnost. Protože došlo k trestnému činu, nepodrobil se Jiří Gruntorád výhružkám a požadavkům, aby případ neoznamoval. Zákonu odpovídající důsledky z celého incidentu vyvozeny nebyly, naopak dne 7.4.1983 bylo proti Jiřímu Gruntorádovi vzneseno obvinění, a zahájeno trestní stíhání pro údajné křivé obvinění (§174/1 tr.z.), jehož se měl dopustit tím, že oznámil své napadení příslušníkům NV. Lékařskou prohlídkou bylo údajně zjištěno, že zranění neodpovídají popisu zbití. Prohlídku provedl ústavní lékař major Peniška a zubní lékařka dr. Jana Břečková. Prověřováním u nadporučíka Procházky údajně kapitán Prokš zjistil, že Jiří Gruntorád zbit nebyl. Po napadení byl Jiří Gruntorád držen šest dní v samovazbě, dokud nezmizely viditelné následky zbití. Usnesení okresní prokuratury v Jablonci n.Nisou čj. Vp 40/33 podepsal vyšetřovatel Jiří Němec. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání podal Jiří Gruntorád stížnost. Do skončení výkonu trestu zbývá Jiřímu Gruntorádovi ještě 20 měsíců, a nyní mu tedy hrozí nový trest až do výše tří let.

20.dubna 1983

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONSu č.324: Zásah proti příslušníkům františkánského řádu

Dne 27. března, na Květnou neděli, proběhla v Praze, Bratislavě, Plzni, Jindřichově Hradci, Liberci, Voticích, Jesenici u Prahy, Roztokách u Prahy, Trnavě, Ružomberoku, Hlohovci, Popradě, Prešově, Košicích, Vranově, Holýšově a možná i jinde rozsáhlá policejní akce Státní bezpečnosti která byla zaměřena proti členům františkánského řádu. Proběhlo velké množství domovních prohlídek a celodenních výslechů u více než 250 osob. Všechny domovní prohlídky a výslechy byly odůvodněny podezřením z porušení § 178 tr.z. (maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi), přičemž odůvodnění rozhodnutí zní, že "dosud neznámí pachatelé na různých místech v ČSSR vykonávali náboženské obřady v úmyslu mařit výkon státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi".

Ve vazbě jsou k dnešnímu dni drženi následující osoby: kněží Alois Moc z Prahy, ve výpomoci v duchovní správě u sv.Františka v Praze, František Kubíček, ve výpomoci v duchovní správě u sv.Jiljí v Praze, Michal Pometlo, duchovní správce v Plzni, Jiří Mazanec, duchovní správce v Holýšově u Plzně, Aleš Zlámal, bez státního souhlasu, invalidní důchodce z Prahy, a laici ing. Jiří Tůma z Prahy, ing. Miroslav Jáchym, nar.1927 z Jindřichova Hradce, Jaroslav Brázda, nar.195[illegible], z Košic, pracovník ČSAV, Anton Šmíd, nar. 1955, zaměstnanec FN Bratislava, bytem Bratislava, Na křižovatkách 74, Alois Globesna z Ostravy, Peter Ručka, nar.1955, bytem Bratislava, Staničná č.5, zaměstnanec Polygrafických závodů a Bystrík (křestní jméno neznáme) z Košic.

23. dubna 1983

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONSu č.326: Dr. Josef Průša

Signatář Charty 77 Dr. Josef Průša, bývalý advokát z Advokátní poradny v Chomutově, který byl odsouzen k pěti letům vězení za údajné úplatky, které měl jako advokát přijímat od svých klientů, a který důsledně trvá na své nevině a na tom, že jeho případ byl vykonstruován jako akt msty za jeho nekompromisní plnění povinností obhájce a který je navíc přesvědčen, že mu jeho trestná činnost - přes všechno údajné úsilí zmanipulovat příslušné svědky - nebyla náležitě prokázána, podal návrh na povolení obnovy svého řízení. Od 24.3.1983 Okresní soud v Kladně o tomto návrhu jedná. Dr. Průša navrhl předvolání řady svědků, kteří podle jeho názoru přímo či nepřímo prokáží, že je dán důvod k obnově řízení. Někteří z Průšou navržených svědků byli soudem už slyšeni. Při veřejném líčení dne 21.4.1983 podal Dr. Průša soudu návrh na přerušení svého trestu. Opíral se přitom o ustanovení § 282 tr.ř. odstavce 3, kde se v druhé větě praví: "Po podání návrhu na obnovu může soud odložit nebo přerušit i výkon jiných trestů." Ze souvislosti je zřejmé, že pojem "jiné tresty" se tu rozumí všechny jiné tresty, než trest smrti, o němž se mluví v první větě tohoto odstavce. Dr. Průša má odpykány čtyři roky tj. čtyři pětiny svého trestu, je ve velmi špatném zdravotním stavu, vše nasvědčuje tomu, že současné řízení o obnově se pro složitost případu může vléci až do doby jeho řádného výstupu, ne-li déle; je zřejmé, že k probíhajícímu řízení jsou dostatečné důvody (svědčí o tom už sám fakt, že soud předvolává Průšou navržené nové svědky) a je posléze jasné že ve výkonu trestu (v NVÚ Plzeň - Bory) nemá Dr. Průša možnost shromáždit všechny důkazy, mluvící ve prospěch jeho návrhu. Jeho žádost je tedy zcela na místě: splňuje všechny předpoklady, které zákon i komentář k němu pro takové rozhodnutí uvádějí. VONS - aniž by se zatím vyjadřoval k meritu věci samé - považuje za nezbytné veřejně podpořit Průšův veskrze správný návrh na přerušení jeho trestu. Takové rozhodnutí by bylo zcela zákonné, umožnilo by rychlejší a důkladnější osvětlení otáz-

ky viny i její kvalifikace a bylo by významné i z humánního hlediska.

30.4.1983

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Dopisy Aleny Lisové generálnímu prokurátorovi ČSSR

Generální prokuratura ČSSR
JUDr. Jan F e j é š
generální prokurátor ČSSR
nám. Hrdinů 4
P r a h a 4

V Praze dne 26. dubna 1983

Pane generální prokurátore,

již dvakrát jsem žádala krajského prokurátora v Ústí nad Labem o povolení mé návštěvy u mého manžela Ladislava Lise a to z vážných rodinných a osobních důvodů. Manžel je již od 5.1.1983 držen ve vazbě v Litoměřicích. Vazba mu byla již několikrát prodloužena, naposledy Vámi. Je velmi těžce nemocen, jen za první dva měsíce zhubl o 10 kg. Ačkoliv s určitostí vím, že mně i dětem píše, již od 5.3., to je téměř dva měsíce mi nedošla ani řádka. Rovněž na tuto skutečnost jsem upozornila krajského prokurátora v Ústí nad Labem JUDr. J.Ptáčka. Ten moji žádost bez uvedení důvodů zamítl a dopisy od mého manžela nadále nedocházejí.

To vše, spolu s okolností, že ani okresnímu prokurátorovi, V.Vaňkovi, který vazbu na mého muže uvalil, původně nebylo známo místo, kde je manžel ve vazbě, ve mně vzbuzuje nejvážnější obavy.

ŽádámVás, pane generální prokurátore, abyste v této záležitosti zjednal nápravu. V této souvislosti Vás chci též upozornit na skutečnost, že návštěva mého manžela mi nebyla povolena za celou dobu trvání vazby a to ačkoliv vyšetřování již bylo skončeno a seznámení s jeho výsledky proběhlo již ve dnech 21.-23.března t.r. Vazba byla uložena výlučně z důvodů § 67, písm. b, tr.ř., takže dnem skončení vyšetřování vazební důvody pominuly a další trvání vazby je tedy nezákonné. Mám tudíž vážné obavy o další osud mého manžela, který je nyní prokazatelně držen ve vazbě bez existence zákonného důvodu, v isolaci, bez jakéhokoliv, byť i jen písemného styku s rodinou, přičemž jsem přesvědčena, že i samotné obvinění z tr. činu pobuřování je nezákonné a nemá opodstatnění ani v tzv. skutkových zjištěních.

Alena Lisová
Šiškova 1228, Praha 8

Generální prokurátor ČSSR
JUDr. Jan F e j é š
nám. Hrdinů 4
P r a h a 4

V Praze, dne 26.dubna 1983

Pane generální prokurátore,

dnes ráno, v úterý 26.4.1983, jsem Vám psala o nejasných okolnostech kolem vazby mého muže Ladislava Lise, od něhož mi nedocházejí po dva měsíce žádné zprávy, přesto, že s určitostí vím, že mně a dětem píše. Dnes dopoledne měl manžela navštívit jeho právní zástupce. Když se však dnes v 8,30 hod. dostavil do vězení v Litoměřicích, bylo mu službou sděleno, že před hodinou a půl byl Ladislav Lis eskortován do vězenice v Liberci. Nic určitého se právnímu zástupci nepodařilo zjistit. Připomíná mi to neblahou skutečnost po zatčení mého muže, kdy ani okresní prokurátor V.Vaněk, který měl mít dohled nad jeho vazbou, nevěděl, kde Ladislav Lis je. Nyní už musím mít za to, že zdravotní stav mého manžela je tak špatný, že o tom nesmím číst v jeho dopisech, že ho nesmím vidět, a nesmí ho zřejmě vidět ani jeho právní zástupce. V posledních dvou měsících prodlužujete vazbu Ladislava Lise Vy, pane generální prokurátore, a proto Vás znovu naléhavě žádám, abyste mi umožnil návštěvu mého manžela, abych sama viděla v jakém je stavu.

Alena Lisová

Dopis Václava Malého ministru vnitra ČSSR

Dr. Jaromír O b z i n a
ministr vnitra ČSSR
Obránců míru
170 00 Praha 7

Pane ministře,

dne 9.4.1983 jsem byl předvolán k výslechu na OS-SNB v Praze 7, ul. Fr. Křižíka 24, abych podal vysvětlení podle § 19 zák.41/74 o SNB. Výslech vedli příslušníci StB kpt. dr. Karban a npor.Mareš. Sdělili mi, že je zajímá zodpovězení mnoha otázek, aniž uvedli, k jakému trestnému činu, přečinu, či přestupku mám podávat vysvětlení. Když jsem vznesl dotaz, z jakého důvodu jsem předvolán, odvětili, abych odpovídal na kladené otázky, které prověří, jaký úsudek si o mně StB učiní. Začali tím, že je zajímá, z "jakého rodinného prostředí pocházím a vyzvali mne, abych začal vyprávět. Odmítl jsem s odůvodněním, že dosavadní průběh výslechu nenaplňuje důvod předvolání podle § 19. Nicméně pokračovali v kladení otázek podle připraveného písemného scénáře, na něž jdem vesměs odmítl vypovídat. Některé otázky kladli opakovaně. Z dalšího průběhu se stávalo stále zřejmějším, že se jedná o jakýsi připravený psychologický test, jehož zodpovězení má odhalit můj vnitřní život, pocity, vztah ke světu, společnosti a především mé soukromí. Z celkového počtu asi 40 otázek vyjímám: "Trpí vaše rodina dědičnými chorobami a jakými... Jaký je rodinný život a vztah sourozenců... Byl jste operován a na co... Kolikrát jste byl v životě rentgenován... Máte strach před zářením... Chodíte rychle, nebo pomalu... Jíte více teplá nebo studená jídla... Stravujete se doma nebo v restauraci... Máte strach ze tmy... Snášíte světlo... Pojídáte před výslechem prášky... Pi ete alkohol a kolik... Jaký je váš vztah k ženám... Jste pro válku... Jste pro mír... Jste proti fyzickému násilí... Odmítáte psychický nátlak... Trpíte pocity pronásledování... Trpíte depresemi a stresy... Co byste dělal, kdybyste byl v cele se 2 násilníky, kteří se na vás dopouští násilí... Jaký je váš vztah k páchání trestné činnosti... Dopustil se někdo na vás násilí... Spíte dobře... Probouzíte se ve spánku... ap. Po každé nezodpovězené i výjimečně zodpovězené otázce (např. Jsem proti násilí) si kpt. Karban zapsal do připravené tabulky šifru.

Když mi npor.Mareš přestal klást otázky, kpt. Karban mi řekl, že v zájmu objektivnosti, serioznosti a korektnosti ze strany StB mi sděluje, že výsledek testu dopadl pro mně negativně, jsem nestabilní a desintegrovanou osobností, a že po konzultaci s kolegy ze socialistických států vyvodí podle testu další postup vůči mé osobě. Npor. Mareš na závěr dodal, abych si uvědomil, že on patří k tvrdým mužům a že mne brzo dostane tam, kam patřím, aniž tuto výhrůžku konkretizoval.

Jsem katolický kněz a podle svého svědomí a přesvědčení se snažím, aby v našem státě byla respektována lidská a občanská práva v souladu s mezinárodními dohodami.

Z toho důvodu jsem byl v posledních letech vystaven zvýšenému tlaku StB a podroben desítkám výslechů, při nichž mi bylo mnohokrát hrubě vyhrožováno a byl jsem urážen a potupován. Tento poslední výslech, který naznačuje novou metodu v práci StB, podle slov kpt. Karbana "nová doba vyžaduje nové metody", otevírá nebezpečné možnosti vytvářet na vyslýchaného rafinovaný psychický nátlak pod rouškou korektnosti a zneužívat psychologie k vytváření pocitu ohroženosti, nejistoty a marnosti v jakékoli osobní snaze obhajovat a zasazovat se veřejně p důstojný a svobodný život každého občana. Má navodit a vsugerovat falešnou domněnku, že StB má právo zasahovat i do nitra jednotlivce.

Jde o zjevné překročení ustanovení § 19 zák.41/74 o SNB. Žádám Vás proto naléhavě o zjednání nápravy.

V Praze dne 14.4.1983

Václav Malý
Nad pomníkem 42
152 00 Praha 5

Na vědomí:
ThDr. Kx kardinál František Tomášek
arcibiskup pražský
Hradčanské nám. 16
110 00 Praha 1

Dopis Zdeňka Bárty Synodní radě českobratrské církve evangelické

Titl.
Synodní rada českobratrské církve evangelické, Praha

Horní Řepčice, 22.4.1983

Vážení bratří,
děkuji Vám za Vaši zprávu o záporném stanovisku SČK V ve věci mého obnovení st. souhlasu pro Chotiněves. Vážím si Vašeho rozhodnutí vznést proti tomuto stanovisku KNV odvolání u Sekretariátu pro věci církevní ministerstva školství ČSR.
Považuji za svou povinnost informovat Vás o "jednání", které jsem měl dne 13.4.83 na OS SNB v Litoměřicích s pracovníkem StB p.Málkem a jedním pracovníkem, údajně jeho nadřízeným; o které, jak se ukazuje, mělo pro rozhodnutí KNV určitý význam. K tomuto jednání jsem byl písemně předvolán úředním předtištěným formulářem a doručenkou, v předvolánce bylo uvedeno, že jsem předvolán za účelem "výpovědi dle § 19 zák. o SNB".

Během dvě hodiny trvajícího rozhovoru mě bylo sděleno, že otázka vrácení mého souhlasu závisí na mé ochotě ke konspirativní spolupráci s StB. Poukazoval jsem na svou otevřenost při všech předcházejících "výpovědích", na svou ochotu jednat se všemi st.orgány bez nenávistné uzavřenosti o všech skutečnostech týkajících se mé osoby i mé práce. Hovořil jsem však i o tom, že jsem v prvé řadě duchovní, který má zpovědní tajemství a nemůže hovořit o druhých osobách, navíc jsem poukázal na svou příslušnost k církvi a na to, že nemohu přistoupit při žádném jednání na stanovisko "tajnosti", neboť jsem povinován svým bratřím v církvi otevřeností a vzájemnou důvěrou. Otázka konspirativnosti se však stala podmínkou, na které pracovníci StB trvali a na kterou jsem já nepřistoupil. Vážení bratří, informuji Vás o tomto jednání zejména proto, abyste až budete případně st. orgány informováni o mé "neústupnosti", věděli, v čem tato neústupnost spočívá. Je mi srdečně líto, jestli jsem právě tímto jednáním s pracovníky StB zapříčinil odmítavé stanovisko Severočeského KNV. Nemohl jsem však jednat jinak a doufám, že mé jednání, které jinak bylo vedeno ve velice otevřeném a řekl bych až přátelském duchu - proto jsem mu nepřipisoval tak závažnou důležitost - neodsoudíte a pochopíte mé motivy.

S bratrským pozdravem Váš

Zdeněk Bárta
Horní Řepčice 58

Dopis PhDr. Radima Palouše Rudolfu Steinkemu

V Praze dne 11.4.1983

Rudolf Steinke
2.Konferenz für europäische atomare
Abrüstung Berlin Mai 83
Zietenstr.1
1000 Berlin 30

Vážený pane Steinke,
děkuji Vám za pozvání k účasti na Evropskékonferenci za nukleární odzbrojení. Vím, že jde o setkání nikoli zástupců oficielních organizací a vlád, jako jsou např. konference státníků, nýbrž zástupců "obyčejných lidí", kteří z rámce své všednodennosti se chápou obecných záležitostí a vstupují jako občané do politického dění. Nejsou politiky-profesionály, jimž politické zaměstnání skýtá obživu; jsou těmi, v nichž se probudila odpovědnost za obec, Polis, lidské společenství. Z této

odpovědnosti se pak vzdávají svého domácího pohodlí, nedotknutelnosti a soukromnosti svého domova, uzávorkovávají heslo "my home - my castle", a svým vydáním se na cestu odpovědnosti za bližní naplňují sousloví "vnitřní záležitosti" novým či lépe staronovým smyslem: na záležitostech obecných jim záleží víc, než na osobní, individuální a koneckonců egocentrické zajištěnosti, neboť první z vnitřních záležitostí je u nich spjata s obecnou odpovědností. Proto tedy se cítím povinován zvláště poděkovat za nabídku úhrady cestovních a pobytových výloh: bylo by to z peněz vydaných a poskytovaných těmi vydávajícími a poskytujícími se.

Je mně líto, že však nabídku k účasti setkání zástupců těchto nových "politiků" nemohu přijmout. Před rokem mně byl odňat pas rozhodnutím orgánů ministerstva vnitra č. 80-50/39/PV-82 z 4.3.1982, protože "není v souladu se státními zájmy, abyste cestoval do ciziny". I kdybych však pas měl nebo získal, těžko bych se odhodlal překročit naše hranice, neboť zkušenost ukazuje, že návrat není vždy možný. Mohl bych se stát emigrantem proti své vůli - nějaké to zdůvodnění, opírající se o vyhlášky a stávající nařízení není úřadům zatěžko nalézt, vyhlásit a spustit hraniční závory dolů.

Avšak ani to není ten nejzávažnější důvod, proč se nemohu účastnit. V pracovním listě /Arbeutspapier/ se deklaruje, že základnou pro jednání má být Russelova mírová výzva /Russell-Peace-Appell/, s čímž mohu souhlasit jen ve velmi omezené míře. Stažení atomových zbraní z Evropy by znamenalo naplnění jiné oblasti tímto arzenálem. Byť Evropan, nemohu chtít házet žhavé uhlíky do mimoevropských dlaní.

Dále: jsou tací, kteří vidí v stažení atomových zbraní zrušení zábran pro použití a využití zbraní konvenčních. To, že doposud po celých málem čtyřicet let nevypukla evropská ani světová válka, považují za empirický důkaz svého stanoviska. Nejsem politikem ani stratégem, abych toto mohl dokládat detailně, totiž např. objasněním, zda to byla právě tato okolnost, která co rozhodující měla vliv na rozpouštění jednotlivých ohnisek napětí, vzniklých v průběhu let v Evropě - či že rozhodla o tom, že lokální válečné konflikty ve světě nepřerostly ve všeobecnou konfrontaci.

Konečně: nemyslím si, že lidská práva na život v míru jsou neomezeně platnou morální normou. Existuje i mír vězeňského typu, mír za podmínek lidsky nedůstojných a nepřijatelných. K člověku patří odpovědnost za všecka lidská práva, především však za právo na autenticitu, svobodu, pravdu víru - a teprve potom na vlastní život. Někteří namítají, že bez života nelze reklamovat žádná jiná práva a že atomový konflikt může zničit veškeré lidstvo. Prý jakápak potom lidská práva?! Obracím to: žít za každou cenu, bez svobody, bez důstojnosti pro každého, bez možnosti vnitřní i vnější oddanosti víře, které věřím (či s hrubým omezováním takové možnosti) - to není lidský život! V programu připravované konference se téma lidských práv zakmitne jen velice okrajově, a to pátý den odpoledne jako třetí bod jednání jedné z paralelně probíhajících skupinových schůzek! Opakuji: základna Russelovy mírové výzvy se mně nejeví bezesporně přijatelnou pro mírové konferování, jehož program je již stanoven právě v duchu této výzvy. Nemohu se ztotožnit s předkládaným programem nikoli co se týče detailů, nýbrž samotného pojetí.

Brzy po berlínské konferenci má být mírové jednání v Praze. Problémy s pasy a hranicemi tudíž pro nás v Československu odpadají. Navrhuji Vám, aby na toto jednání byli pozváni někteří ze zdejších občanů z neoficiálních struktur, kteří se zabývají problematikou lidských práv a míru. Myslím, že by bylo vhodné prosazovat účast prof.dr.Jiřího Hájka DrS.

PhDR Radim Palouš
Všehrdova 14
118 00 Praha 1
ČSSR

Dopis Mikoláše Chadimy k článku "Nová vlna se starým obsahem"

Redakce Tribuny
Redakce Mladý svět
Redakce Mladá fronta
Redakce Melodie
Redakce Rudé právo

V Praze dne 1. dubna 1983

K článku "Nová vlna se starým obsahem" uveřejněném ve vašem listě v č.12/1983

Vážení soudruzi,

byl jsem velice překvapen, jakým způsobem byl tento článek napsán. Každý má jistě právo na kritiku a vyjádření svého názoru, ale nepředpokládal jsem, že Tribuna uveřejní článek, který se vykazuje naprostou neznalostí historie rockové hudby a celé její problematiky, urážkami některých našich skupin, nerozlišováním, vytrháváním z kontextu a mnoha dalšími naprosto neobjektivními údaji.

V úvodu článku se autor zmiňuje o řadě dopisů, kvůli kterým se chce na problém "podívat trochu hlouběji". Ze zkušenosti vím, že lidé, takovéto dopisy píší, většinou na koncerty rockové hudby nechodí, zatímco ti, kteří chodí a něco se jim nelíbí, píší většinou kritické dopisy do odborných časopisů. Takže se dá o objektivitě těchto dopisů silně pochybovat. Většinou takovéto dopisy píší starší lidé, kteří tímto způsobem řeší generační problém. Starší člověk, a je to pochopitelné, se dostane na koncert rockové hudby většinou jen náhodou, a není pak divu, že této hudbě nerozumí, a tedy se mu pak ani nelíbí. Každý přece ví, že jakoukoli hudbu se člověk nejdříve musí naučit poslouchat, aby byl schopen jí porozumět.

V druhém odstavci autor píše o historii rockové hudby. Myslím, že je trapné, kdyžTribuna uveřejní takovou smůšku nepřesností či vyloženě nesprávných údajů, aniž by to konzultovala s odborníky. Autor má pravdu jen v tom, že v pop music rocková hudba není ničím novým. Své místo v populární hudbě si vydobyla koncem 50. let. Vznikl z amerického černošského blues, a to nejen jako ryze zábavná hudby (první generace rockových hudebníků - Bill Haley, Jerry Lee Lewis, Little Richard a další). Začátkem 60. let zaznamenal rocková hudba prudký vývoj. Nastoupila druhá generace rockových hudebníků, která rozšířila výrazové možnosti rock and rollu. Začalo se objevovat i mnoho skupin, které již tuto hudbu braly jako prostředek k vyjádření svých ideových názorů. Z 99 % šlo o názory levicové. V době vietnamské války byla tedy rocková hudba již plně výrazově rozvinuta do mnoha různých stylů. Rockové skupiny v této době radikalizovaly svá stanoviska vůči problémům války a kapitalistického světa vůbec. Zároveň v této době vzrostl i zájem o hudbu tzv. folkovou, jejímiž představiteli byli např. Pete Seeger, Bob Dylan, Donovan aj. a jejíž texty byly obsahově radikálnější, avšak není pravda, že by byli zakladateli rock n rollu, jak píše autor (rock n roll měl v té době již více než 10 let vlastního vývoje za sebou). James Brown nemá s rockovou hudbou vůbec nic společného. Je topředstavitel černošského soulu, jenž je jedním z proudů, z kterých se později vyvinula ryze komerční disco-hudba. Pokud jde o vlastní rockovou hudbu té doby, autor patrně již zapomněl, že v době, kdy "svět tleskal skupinám Beatles, Rolling Stones", v našem tisku o nich a o jejich hudbě, vzhledu, oblečení a chování i průvodních jevech koncertů vycházely články nesené podobně odmítavým stanoviskem, jako je autorovo stanovisko k hudbě dnešní.

Začátkem 70. let druhá generace rockové hudby začala ve své většině stagnovat a komercializovala se, do mody se dostal styl zvaný disco. Soudím, že hovoří-li autor o snahách buržoazních manipulátorů využít pop music a jejího vlivu na depolitizaci mládeže, vedení mládeže k pasivitě a k útěku od reality do říše snových představ, jakož i o snahách obchodníků přivlastnit si pop music a dobře na ní vydělat, týká se to až na malé výjimky především právě disco-hudby, a nikoli vlastní hudby rockové. Kupodivu této naprosto bezideové hudbě se u nás dostalo a dostává velké podpory (viz kupř. hostování skupiny Boney M., Amandy Leer aj.)

Jako protiklad k této uhlazené disco-modě a již postarším rockovým

umělcům druhé generace vznikl koncem 70. let punk-rock, který disco-hudbě vytýkal bezideovost a starším rockovým hudebníkům nedostatečnou průraznost v angažovanosti k společenským problémům. S punk-rockem a nastupující třetí generací rockových hudebníků se opět objěvují texty protestující nesmlouvavě proti kapitalismu a spotřebnímu způsobu života. (Tedy žádná lhostejnost - tu přenechme disco-hudbě!) Skupiny rockových hudebníků se sdružují v angažovaných hnutích pod výmluvnými názvy jako "Rock proti rasismu", "Rock v opozici", "Frontová linie", (sdružuje hudebníky černé pleti) atd., a snaží se dostat z diktátu obchodníků tím, že zakládají vlastní, nezávislé gramofonové firmy. Je zvláštní, že Pragokoncert dosud žádnou z těchto levicových a nezávislých skupin do ČSSR nepozval, ačkoli by to bylo méně nákladné než platit hvězdy disco-hudby. Pokud jde o novou rockovou hudbu, tedy žádné "No Future" jako heslo dne, jak se snaží čtenářům namluvit pisatel článku, nýbrž naopak velmi vášnivě angažovaný boj za lepší svět, alespoň v naprosté většině případů.

Většina punkových kapel začala hrát a zároveň se učit na nástroje. Je zřejmé, že se tito hudebníci učili rychle. Jejich hudba zaznamenala rychlý vývoj. A tak vznikl styl využívající dravosti punk-rocku i zkušeností starších směrů v rockové hudbě - New Wawe neboli Nová vlna. Hudba i texty skupin řazených k tomuto stylu je ve své většině stejně angažovaná, jako u kapel punku i rockové hudby vůbec. Jen malá část hudebníků podlehla komerčním tlakům, které ostatně většinou se týkají přístupnosti hudebního výrazu širší veřejnosti, a nikoli obsahu textů.

Rocková hudba v celém svém vývoji se stala mluvčím mladé generace, vyjadřuje její životní pocit a její vztah k skutečnosti současného světa, od 60. let je výrazně politicky angažovaná a její kritický vztah k současnosti nachází výraz naprostou většinou v názorech levicových, protiválečných, usilujících o mír a porozumění mezi národy i o sociální spravedlnost. V tomto smyslu má autor článku pravdu, když říká, že "v novém hávu je mládeži předkládán starý obsah". S tou výhradou ovšem, že zde nejde o předkládání obsahů podsouvaných mládeži nějakým tajemným manipulátorem v pozadí, nýbrž o vyjádření životních pocitů a názorů mládeže samotmé lidmi z jejich řad a pro lidi (nejen mladé) obdobně smýšlející. To ostatně platí i pro hudbu komerční, která tyto obsahy pouze otupuje a rozmělňuje v klišé anebo volí "bezúhonná" idylická témata a která v každém případě není pro vývoj rockové hudby rozhodující.

Je proto s podivem, jestliže autor článku v přechodu k situaci na naší hudební scéně vyvolává dojem, jako by nová rocková hudba byla k nám "pašována", ať již doslova při dovozu gramofonových desek nebo obrazně prostřednictvím pořadů západních rozhlasových stanic. Desky si naši občané nechávají poslat nebo si je převážejí osobně ze svých cest do zahraničí. Samozřejmě při tom desky procházejí regulérní celní kontrolou. Pokud jde o programy západních rozhlasových stanic, slouží především posluchačům svých zemí, nikoli ideologické diverzi v socialistických státech. I kdybychom připustili tuto autorovu nepříliš logickou domněnku, z toho, co jsem o současné i starší rockové hudbě výše napsal, je zřejmé, že tajemné "diverzní centrály" autorova článku nemohou mít zájem na podpoře rockové hudby. To by si uřezávaly větev samy pod sebou i pod celým systémem, který je touto hudbou kritizován. Spíše je z toho všeho zřejmé, že autor o rockové hudbě, jejím skutečném obsahu i vztahu ke společenské skutečnosti nic neví, a tedy podle mého názoru ani nechápe smysl této hudby pro naši společnost. Povrchně a senzacechtivně se opírá o průvodní jevy, které spíše než se samotnou hudbou mají co dělat s generační otázkou, jako tomu ostatně bylo mnohokrát v minulosti (viz 60. léta a dlouhé vlasy) a jako je tomu nyní i jinde ve světě (jak jinak si vysvětlit výskyt článků velmi podobného obsahu i tonu v buržoazním tisku).

Stejnou neznalost jako vůči rockové hudbě vůbec autor projevuje i ve vztahu k domácí hudební scéně. Je kupř. příznačné, že pouze dvě z celé řady jmenovaných skupin se hlásí k nové vlně. Autor smetl na jednu hromadu skupiny náležející zcela různým hudebním směrům, v podstatě celou šíři naší rockové hudby, neověřil si správnost názvů (Zkárovaný přehled, nikoli přebal - navíc nejde o žádnou hudební skupinu, nýbrž o scénku, v níž dva nehudebníci si dělali legraci z nablýskaného světa komerční pop music) a exis-

tence některých z uvedených skupin je vůbec pochybná. Přinejmenším zarážející je navíc ton, který zde pisatel nasazuje. Umělce, kteří dělají hudbu, jíž nerozumí, nazve prostě "autory, které je možno spíše považovat za chovance psychiatrických léčeben". Nechme stranou pisatelův postoj k duševně nemocným, na to by měli odpovědět psychiatři. Každopádně v jeho pojetí jde o urážky, a to adresné, a je zvláštní, že k tomu Tribuna propůjčila své stránky.

Ještě mnohem horší je, že autor - ať už z neznalosti nebo záměrně - vytrháváním z kontextu dává textům zcela jiný význam, s kterým pak operuje jako s faktem, proti němuž horlí a na základě něhož tak vlastně pomlouvá příslušné hudebníky. Příkladem za všechny je citace z textu skupiny Bronz. Citovaná skladba patřila do pořadu, za který skupina Progress II dostala oficiální ocenění ministerstva kultury. Píseň ukazuje bezvýchodnost části mládeže, která řeší své problémy drogami, a naprosto to není výzva k následování, jak se snaží tvrdit autor citátem vytrženým z kontextu. Je zřejmé, že autor text v jeho celku nezná, nechceme-li předpokládat, že jeho zcela jasný smysl překrucuje záměrně.

Rovněž závěrečné odstavce článku vycházejí z nepřesností, z neznalostí a pomluv v odstavcích předcházejících, o něž se zde pak autor opírá jako o fakta a na základě nichž provádí hodnocení, odsudek a volání po nápravě. Pochopitelně při svých falešných faktických východiscích ztrácejí autorovy vývody a závěry vůbec jakýkoli smysl a opodstatnění.

Závěrem bych chtěl poznamenat, že jestliže autor uvádí, že není proti rocku, já mu nevěřím. Jeho odsudek totiž zahrnuje celou stylovou škálu našeho rocku. Mlhavé autorovy návrhy o tom, jaký by rock měl podle jeho představ být, dávají tušit, že má raději Moravanku či hudebně i textově bezvýraznou pokleslou pop music. Je to jeho věc, ale je jasné, že jeho požadavky na připodobnění rocku podobným hudebním žánrům jsou výzvou k likvidaci rockové hudby. A to už není jeho věc. Ať si poslouchá svou oblíbenou hudbu a přenechá rockovou hudbu těm, kdo ji znají a mají rádi.

S pozdravem Míru zdar
Mikoláš Chadima
Čechova 24
Praha 7

Dopis Drahomíry Fajtlové z vazby

Drahomíra Fajtlová
PS 62 Hradec Králové
PSČ 500 61

Jaroslav Fajtl
Pujmanová 280
Trutnov 541 00
2.-2o.března 1983

Ahoj Fajtle,
přepisuji dopis, který jsem Ti napsala 7.března, teprve nyní mohu psát - posílám Ti pozdrav, vzpomínky jsem si nechala tady, celý den si promítám hory, sníh, cesty na které bych se vydala a vůbec bych se neflákala a běžela daleko za modrou oblohou, kterou tady nevidím. Neboj se o mne, cítím se výborně, chřipka přešla (spravily to aspiriny) a už 10 dní je mi lépe, mám povolený Felden podle potřeby a proto hodně cvičím, bráním se tím tomu, aby mě to zaskočilo, neměla jsem co číst, ale nyní jsem na tom lépe, je čtení i více světla. Vzpomínala jsem na Tomášův svátek, jak jste celá rodina byli kolem sebe a vzpomínali na jeho slavné křtiny - ale to už bylo strašně dávno. Pozdravuj moc babičku, děkuju za 300,- Kčs, mrzí mě, že jsem ji z neznalosti hnala s hygienickým balíčkem, ale tady na něj, ani na vitaminový není nárok. O tom, že by mi nestačilo jídlo, nemějte obavy, vaří zde dobře a takovou svíčkovou...dělají jen tady dobře, jím hodně chléb a koupila jsem si máslo, marsky a hašlerky, s cigaretama zatím nevycházím, ale aspoň tolik nekouřím, což je k mému zdravotnímu stavu jistě chvályhodné. Naučila jsem se používat zdejší sociální zařízení, omývat se celá studenou vodou a seznámila se s pravidlem vnitřního pořádku. Budu Ti psát 1 x za 14 dnů, na balíček mám nárok 1 x měsíčně, ale vyjde to až v dubnu. Dnes v neděli odpoledne je zataženo

a tak si představuju, jak jsi na horách, jistě už začíná vonět jarní vítr, sníh pomalu odtává a Ty naběháš hodně km (i za mne). Elbečku můj milovaný, vzpomínám na náš společný večer a to vše si připomínám a zpaměti lovím útržky, které mi leckdy pomáhají překonat zdejší chmury. Co psát a nepsat - snad o hodnotě přátelské pomoci, bez které bych nemohla existovat, o obyčejném slůvku: prosím - děkuji, o tom, jak jsem málem upustila jídlo, protože bylo horké, o tom, že je nás tu 7, šťastné číslo, a děvčata jsou hodná, máme tady dívku skřivánka, která neustále příjemně zpívá a tak pohoda je, fascinuji je si ce tím, že na RP běhám na místě (krz artrozu), těžkou snáším chladnou podlahu a chlad, a tak cvičím, kotník masíruju a do panroflí si dávám noviny. Od 1í. - 21. jsme už na odpočinku na lůžku a já vyprávím knihy, detektivky, začala jsem ztraceným obzorem a mám vztek na svoji paměť, protože mi vynechává a tak si přes den musím připravit vždycky něco - aby byl pěkný večer, no a po 21. se otočím, strčím hlavu pod polštář a myslím na Tebe, jak sedíš u stolu nemluvný, napjatý a víš, že nikdy si nepředstavuji nic dál... Chtěla bych si přičuchnout k fialkám, vdechnout jejich jarní vůni, i když jedna fialka jaro nedělá. Říkám si: budu přemítat o naší rodině, která je tak početná, ale mám to takové roztříštěné a došla jsem k názoru, který říkal Ivan D.: každý den je dobrý, jen aby utekl. A tak trávím dny po dnech, chodíme na vycházky, já s hlavou vzhůru, dívám se do oblak a hory jsou pro mne něco tajemného, vzdáleného, ale jsou velebné. Pamatuješ na to pole hořčí v tom slunečním údolí - jak jsme stoupali k pomníčku a na hořce svítilo slunce! Ale kde ty loňské báječné dny jsou. Proto jsem se vrhla na tento dopis až před odeslánim, nechci se rozjitřovat - je mi dobře a moudrý rábí je se mnou. Poznávám zde hodnoty pomoci a to, co se děje venku, mi připadá jako někde daleko. Čtu RP, Sv. slovo, Signál a Květy - takže mi den utíká, knihy jsou zde dobré, každý týden se mění - takže mám co číst - nemějte o mne strach, je mi dobře a cítím se výborně, hlavně ať babička nemá obavy - ten chlad mi zatím nevadí. Pozdravuji Tomáše a Dášu a hlavně všechny, co mě mají rádi. Fajtle, drž se a běhej a lyžuj za mne! Dnes končím Fajtlovka

21.března 1983

Pokračuji, ale až k večeru, přesto, že jsem celý den chtěla psát, ptáci venku cvrlikají a já se dostávám do stavu, kdy mi přichází k posteli rodina, jsem jak Hemingway, píšu ve stoje, v koutku, abych měla soukromí. Učím se vězeňské písně a dojde i na romské "Jardo biče mange fotka", to znamená romsky: pošli mi fotku, to čučíš, viď! ale neposílej nic. Já Tě vidím v barvě, ta mi tady chybí - ale cela je vymalována zeleně-šeď a hnědé slušivé tepláčky - a v barvě jsme dnes měli oběd: rajskou polévku, špenát a vejce, takže o pestrost je postaráno - ale jestli sem přijdeš, vezmi si ten červenomodrý svetr, ať vidím radostněji budoucnost. Na tom přepsaném dopise jsem Ti namaloval 3 srdíčka, ale dnes, 22.III. Ti posílám - snad Ti stačí?! Došla jsem k poznání, že lidé jsou různí... já jsem, díky Bohu, mezi dobrými, možná, že to dělá ta studená voda. Dnes večer budu vyprávět Město jako Alice - musím samé zamilované a smutné. V příštím dopise Tě poučím o balíčku, hlavně hodně velké a voňavé mýdlo, ten žlutý balzám na ruce - KML a Nivea body milk, šampon, vše v umělé hmotě. Víš, tím psaním dopisu jsem tak nějak rozcitlivěla a protože to je za 14 dnů - budu těch 13 jako z křemene. A co dělá trávníček? Pozdravuj Myšku, Elušku a Jirku a naše 3 chlapy a kaštanovou hoku-moc a admirála bez tý lodi a vše projdi kompjútrem. A prosím Tě, nevzpomínejte na mne se smutkem, buďte veselí a raďujte se. A Ty za mne buď na horách a dej se do psaní: všem, všem, všem!

Daďa

Jiří Ruml: Běda tomu, skrze koho

Je v našem trestním kodexu paragraf nazvaný "Pobuřování" a má v záhlaví číslo 100, což se dobře pamatuje. V jeho judikatuře a komentáři k ní se praví, že "i kritika různých jevů ve společnosti, je-li úplně jednostranná a přehnaná nebo zkreslená a užívá-li se vní úplně tendenčního srovnávání, může být pobuřováním vyvolávajícím nepřátelskou náladu", ale "není třeba, aby nepřátelské smýšlení nebo nepřátelské nálady byly skutečně vyvolány, stačí jakékoliv, třeba i bezvýsledné působení na myšlení jiné osoby", neboť, "je totiž pobuřujícím projev, který podle svého obsahu je objektivně způsobilý nepřátelské smýšlení nebo nepřátelskou náladu vyvolávat, i když je v konkrétním případě nevyvolal". A "další podmínkou pro naplnění skutkové podstaty pobuřování je, aby pachatel pobuřoval nejméně dvě osoby", přičemž "není nezbytná ani přítomnost dvou osob současně; postačí, pobuřuje-li pachatel dvě osoby postupně za sebou".

Možnost pružného výkladu je očividná, ne nadarmo se takové pragrafy označují jako gumové. Z uvedeného totiž může vyplynout, že k trestnímu stíhání podle stovky postačí, když občan-pachatel na rejži řekne postupně nejméně dvěma spoluobčanům "Už tu, hergot, čekám půl hodiny a nikde žádná tramvaj, to je mi pořádek!" Je totiž"určitým jevem ve společnosti" že tramvaje obvykle nejezdí, když nejvíc pospícháme, a projev dotyčného občana-pachatele (navíc kriticky úplně jednostranný a přehnaný, ~~nikdykxx~~ neboť nikoliv žádné tramvaje nejezdí, nýbrž jen ta jeho se dlouho neobjevila) může být "podle svého obsahu objektivně způsobilý nepřátelské smýšlení nebo nepřátelskou náladu vyvolat", přinejmenším proti socialistické hromadné dopravě, a to dokonce i v případě, že ji "v konkrétním případě nevyvolal", když se k nespokojenci ani je den z obou postupně slyšících občanů nepřidá, což je však nereálné, neboť obvykle je spolunasraných cestujících celá kopa, ale to už lze kvalifikovat jako vzbouření, kteréžto spadá do paragrafu "Rozvracení republiky" a za zvlášť choulostivých okolností je na to i trest smrti. Za pobuřování v prvním odstavci možno vyfasovat "pouze"tři roky. Zůstaňme tedy u toho.

Vy asi neznáte Drahomíru Fajtlovou z Trutnova, mezi přáteli zvanou Daňa nebo Fajtlovka, ale já ji znám už pár let a tak vám o ní něco povím, protože ona teď sedí v hradecké věznici právě kvůli stovce a jelikož v Krkonoších tramvaje nejezdí, snaží se jí ouřady přisoudit pobuřování jiného druhu, leč stejné provenience.

Daňa neboli Fajtlovka dělá v krkonošských Interhotelech provozářku, má ve svém rajonu devět pohostinství od Albořic po Sněžku a zná proto poměry uprostřed nejvyšších českých hor zevrubně, neboť tam žije od pětačtyřicátého roku a vidí, k jak převratným, ale neradostným, změnám tam dochází. Ví, které horské boudy z nedbalosti vyhořely, kolik jiných se rozpadlo a rozpadá, jak se v těch zbývajících hospodaří či spíš nehospodaří, kam a komu byly další za babku prodány nebo jinak začachrovány a vidí taky, že se v národním parku budují široké autostrády kvůli těžbě dřeva, zatímco letité horské stezky berou za své a s hrůzou zírá na to, jak celý lesní areál Krkonoš podléhá smrtonosné zkáze.

Koho by tohle všechno nerozčílilo? Nepobouřilo? A nikoliv"z nepřátelství k socialistickému společenství a státnímu zřízení republiky", jak vyžaduje dotyčný paragraf, nýbrž právě naopak. To přece nemůže být lhostejné zejména člověku, který za ty roky nachodil nebo najezdil na lyžích tisíce kilometrů v kraji, který nejen důvěrně zná, ale i miluje. Před několika lety doktoři Daňě poněkud poničili nohu, když jí do zlomeného bérce natlouklí ocelový hřebík tak nešťastně, že porušili kotníkové pouzdro a ona teď trochu pajdá, ale dál zdolává vzdálenosti i výšky, dělící její závody, a dokonce cestou vlastnoručně čistí a upravuje zanedbané a proto zanesené odtokové stružky na horských stezkách.

Řeknete asi, že takový člověk by spíš zasloužil medál než vězení, ale když ono v tom je něco jiného. Daňa má přátele a to je casus belli proti ní, neboť jde o Jirku Lederera, Vaška Havla a též o autora tohoto povídání. Proto o tom píšu. Jiří Lederer o ní pěkně hovořil ve Svobodné Evropě, Václav Havel se náhle ocitl na svobodě a má nedaleko Trutnova chalupu a já zas byl se ženou u Fajtlů koncem února na lyžích. Pravda, moc jsem toho nenajezdil, už mi to tak nejde, ale příslušným orgánům to stačilo jako důkaz styku s "živlem nepřátelským", ačkoliv on se více potýkal a stýkal

s živlem sněhovým. Ale žerty stranou.

2. března Dadu uvěznili, když jí současně prohlečali pracoviště v Horalce, chalupu na Pozemních boudách, byt v Trutnově, byt její matky, pracoviště kamaráda na Pražské boudě a jeho byt v Hradci Králové. Akce jak v dobrodružném seriálu, jenže nebyly nalezeny zbraně ani protistátní letáky, jak možná čekali, ale veskrze jen a jen literatura, protože oba Fajtlíci hodně čtou. A teď se pracně shánějí ti dva svědci, kteří by se dali přesvědčit, že je Drahomíra Fajtlová pobuřovala aspoň postupně, když na horách se lidé potkávají spíš jednotlivě.

Zatím objevili jednoho ze spolupracovníků, který tvrdí, že mu jejich provozářka loni v květnu půjčila přečíst paměti Adiny Mandlové "Dneska se už tomu směju", ale není tak docela jisté, že onen hoch se cítil být tím pobouřen, pokud ho ovšem nepohoršilo naturalistické líčení lásek naší známé filmové hvězdy, jimiž se ona netají a bylo jich opravdu hodně.

Ještě taky objevili u jednoho svědka můj fejeton "Rýbrcoulův falus" o hrůzách, které Krkonoše prožívají a jaké je ještě čekají v letech nepříliš vzdálených díky spadu spřáteleného popílku z našich, Východoněmeckých a polských komínů. Ani tento svědek nepovažuje za pobuřující, že fejeton od provozářky údajně dostal, ba ani jeho obsah, který pokládá spíše za ekologickou záležitost, a naopak je sám pobouřen tím stavem, protože v onom kraji žije s celou rodinou.

Tak aby bylo jasno: V tom fejetonu je pouze zlomeček toho, co by se dalo o Krkonoších a novodobém panstvu napsat. Abych nechodil daleko - bývalý objekt Interhotelů, Barrandov, na němž byla narychlo opravena střecha za 130 tisíc korun, byl skoro vzápětí prodán za 50 tisíc sakumprásk Generální prokuratuře, která má u nás bdít nad zákonností. A dalo by se uvést víc takových příkladů z Krkonoš, ale i z jiných částí naší drahé levné vlasti, třeba kolik státněsoukromých vil se postavilo na účet jiných potřebných objektů veřejného zájmu, jakým je například třináct let budovaný pavilon plastické chirurgie ve Vinohradské nemocnici, který mám právě na očích.

Jistě přijde čas, a nebude to možná dlouho trvat, že se to i u nás začne někomu účtovat, jak se teď děje v sovětské věrchušce, ovšem i potom, až to přiznáme, což se zatím činí velmi nesměle a takřka šeptem, vymění se jenom strážci pokladu a ti, co na tohle veřejně upozorňují, budou i nadále vydáni nebezpečí trestního stíhání pro pobuřování. Jako Drahomíra Fajtlová.

Tady jde zřejmě o záměnu příčin a následků. Následného pobuřování za skutečné pobuřování. To není jen slovní hříčka, protože nebývá stíhán ten, kdo pobuřuje - a nikoli pouze dvě osoby po sobě, nýbrž miliony lidí naráz - neboť jeho konání má důležitou polehčující okolnost. Nečiní tak z nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky. On totiž právě díky jeho existenci žije. A dobře, předobře.

12. dubna 1983

Přání Josefu Zvěřinovi

Infoch není tím pravým místem a tato doba právě nejvhodnějším časem k plnému zhodnocení osobnosti Josefa Zvěřiny, který dne 3. května 1983 slaví sedmdesáté narozeniny.

V této chvíli můžeme Josefu Zvěřinovi jen z hloubi srdce přát další požehnaná léta a neméně upřímně poděkovat za to, co všem, kteří se s ním setkávají, dává. Je to zejména opravdovost, stálá otevřenost ducha i srdce, pevnost a vzácná laskavost.

Interview s Václavem Havlem

/Tento interview je prvním veřejným vystoupením Václava Havla po jeho propuštění z vězení. Poskytl ho francouzskému novináři Antoine Spirovi a byl poprvé publikován v trochu zkrácené verzi dne 12.4. ve Frankfurter Rundschau. V různých úpravách ho publikoval nebo mají publikovat i četné další deníky v různých západních zemích jako New York Times, Corriere de la serra atd. Některé zahraniční revue - například francouzská Temoigne Chrétien - připravují jeho publikaci v kompletní podobě; podobně o něm referovaly i různé rozhlasové stanice./

Nedávno vás, téměř po čtyřech letech, propustili z vězení. Jaké je vlastně vaše současné právní postavení?

Mám tak zvané soudní (to znamená časově nelimitované) přerušení trestu ze zdravotních důvodů. Teoreticky mohu od okamžiku, kdy budu lékařem uznán za vyléčeného, najít kdykoliv ve schránce obsílku, že mám tehdy a tehdy nastoupit k výkonu zbytku svého trestu (zbývá mi ještě 10 měsíců). Ve skutečnosti však nemyslím, že mají v úmyslu československé autority v úmyslu, abych se - aspoň v dohledné době - do vězení vracel. V dlouhodobější perspektivě závisí vše, jako obvykle, víc na obecné politické situaci, než na mně. Já se sice snažím chovat opatrně, do vězení se dobrovolně nehrnu, ale svých názorů a postojů se vzdát přirozeně nemíním.

Vaši státní činitelé tvrdí, že za názory se ve vaší zemi nezavírá.

Za názory ne, jen za jejich projev. Co to je ale názor, který není projeven? Což teprve svým projevením se stává názor názorem?

Byl jste necelý měsíc v civilní nemocnici, teď už jste skoro měsíc doma. Jak se k vám policie chová?

Řekl bych, že zatím je jakýsi "klid zbraní". Mimo běžných šikan, prováděných prostřednictvím jiných úřadů, jako je například úsilí zbavit mne pražského bytu pod záminkou, že jsem si svou venkovskou chalupu zařídil tak, že se vlastně stala druhým bytem (podle československých zákonů nesmí občan vlastnit dva byty), mám od policie pokoj, nijak viditelně mi aspoň nedává o sobě vědět (že jsem odposloucháván je ovšem pravděpodobné). Trochu se asi čeká, co budu dělat a jak se budu vyvíjet, trochu to asi vyplývá z celkového zmírnění policejního tlaku proti Chartě 77, souvisejícího s obecnou politickou situací v naší zemi, kterou dnes charakterizují známky určitého vyčkávání a nejistoty. To zmírnění je ovšem jen relativní a omezené, svědčí o tom například nedávný zásah proti františkánskému řádu.

Jistě jste se už seznámil s velikým ohlasem, který měl ve světě v roce 1979 pražský proces s Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/, tedy s vámi a vašimi přáteli, a s širokou solidaritou, které se vám dostalo.

Něco málo jsem se o tom dozvídal už ve vězení, s kompletnější dokumentací, pokud přežila několik domovních prohlídek, se postupně seznamuji. Jsem při tom znovu a znovu překvapen a hluboce dojat šíří a hloubkou podpory, které se nám dostávalo nejen v době našeho procesu, ale po celou dobu našeho vězení. Těší mne a považuji za velmi důležitý - nejen pro nás, ale obecně - zájem o podporu různých vládních činitelů, stran, politických organizací atd. Přiznávám se však, že největší radost mám z těch nesčíslných projevů solidarity, které nelze ani vzdáleně podezírat z toho, že se jim náš případ hodil do jejich vlastní politické hry, tj. těch, které vyrůstaly spontánně a "zdola" nejen z prostého humánního zájmu o osdu bližních, ale i z hlubokého pochopení zásadní nedělitelnosti duchovních a občanských svobod, z pochopení, že je-li ohrožena svoboda a důstojnost kdekoli na světě, je tím ohrožována všude a je tím útočeno na samo lidství člověka a tím i na snesitelnou budoucnost nás všech. Vím, že mnozí z těch, kteří veřejně na naší podporu vystupovali, by se sami chovali - dostat se do

takových situací, jako my - stejně jako my a že my bychom se za ně stavěli s touž intenzitou, s jakou se stavěli oni za nás. Vědomí tohoto širokého a přesného porozumění skutečnému smyslu našeho pobytu ve vězení (většině z nás byla nabídnuta možnost se mu vyhnout - například emigrací) mne přirozeně po léta vězení významně posilovalo; škoda jen, že jsem nemohl vědět vše, co vím teď.

Když mluvíte o tomto druhu podpory, máte na mysli nějaké konkrétní osoby nebo společenství?

Mám na mysli různé nezávislé mezinárodní organizace (jako je například Amnesty International) a četné specializovanější výbory a občanské iniciativy (jako je např. ve Francii založená A.I.D.A.), mnoho prostých občanů různých zemí i mnoho intelektuálů; obzvlášť radost mne osobně dělá přirozeně hlas různých mých vynikajících kolegů spisovatelů, divadelníků a vůbec umělců jako je Samuel Beckett, Kurt Vonnegut, Siegfried Lenz, Ives Montand, Artur Miller, Friedrich Dürenmatt, Tom Stoppard, Harold Pinter, Simone Signoretová, Günter Grass, Joseph Papp, Bernt Engelmann, Saul Below, Heinrich Böll, Leonard Bernstein a další a další. Nesmírně na mne zapůsobily zprávy o inscenacích dramatické rekonstrukce našeho procesu, o večeru solidarity se mnou, pořádaném v rámci divadelního festivalu v Avignonu, a o četných dalších akcích. Nemohu tu jmenovat pochopitelně všechny, kteří nás veřejně podpořili, nemohu se však nezmínit ještě aspoň o jednom konkrétním projevu: totiž o statečně vyjádřené solidaritě našich přátel z polského KORu, kteří jsou dnes v podobné situaci, v jaké jsme byli my tehdy, a na něž musím trvale myslet, tím spíš, že jsem sám poznal, co to vězení je. To všechno musím ovšem doplnit důležitou poznámkou: stěží si dovedu představit, že by se našemu případu mohlo dostat tak rozsáhlé pozornosti v zahraničí, kdyby nebylo obětavé, rychlé a nesmírně nebezpečné práce našich přátel doma, signatářů Charty 77, a mezi nimi především těch, kteří ihned po našem zatčení nastoupili na naše místa v Chartě 77 i Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/, dokumentovali náš případ, informovali o něm svět a mnohdy za to museli i tvrdě platit.

Co byste mohl říct o vězení a svém pobytu v něm?

To by bylo téma na knihu, přičemž ani ta kniha by nemohla vysvětlit celou věc kompletně; jde o zážitek ve své nejhlubší podstatě zřejmě nesdělitelný. Proto jen stručně: léta jsem musel žít v atmosféře systematického lámání charakteru, strachu, udavačství, výchovy k sobectví, v atmosféře intrik a nejrozmanitějších přímých i různě zbyrokratizovaných svinstev, tupé disciplíny i svévolného šikanování, ponižování a urážek, připraven přitom o možnost jakéhokoli i nejprimitivnějšího pozitivního psychického, emotivního či smyslového zážitku, jako je třeba chápavý stisk něčí ruky, pohled na hezký obraz nebo vlídné slovo. Znovu a znovu jsem si uvědomoval, že smyslem vězení není vzít člověku několik let života a připravit mu několik let trápení, ale něco víc: doživotně ho poznamenat, destruovat jeho osobnost, vrýt mu do srdce rýhu, která se asi nikdy nemůže úplně zahojit. Vězení mi připadá trochu jako taková "futurologická laboratoř totality": všechny pestře skryté, nepřímé, nedokonalé a jemné způsoby manipulace člověka systémem a kontroly nad ním jsou tam nejen přítomny ve své nahé kostře, venku těžko tak jasně viditelné, ale jsou tam navíc rozvinuty v dokonalstvo, o níž může náš systém ve sféře "vnějšího světa" zatím leda snít. Zvláštní dramatismus tomu přitom dává okolnost, že zkušebním objektem této laboratoře není pochopitelně onen podsjný stádní a dávno už nepřímo zmanipulovaný "sídlištní" člověk, kterým by systém chtěl každého z nás udělat, ale právě naopak: vězení je prazvláštním shromažděštěm svérázných lidí, lidí tak či onak vyčnívajících či se vymykajících, ať už tím, že zabíjejí ze žárlivosti své ženy, nebo tím, že bojují za lidská práva. Nejvíc je ovšem těch - jde hlavně o mladé lidi - kteří se dostali do vězení prostě jen proto, že se nedokázali správně přizpůsobit, že je tížilo dusno doby, rozčiloval pokrytecký svět a někde nějak se - podivně, hloupě, zcestně - vzbouřili nebo ani nevzbouřili, ale zůstali prostě "jiní". Na jedné cele s dvanácti či pětadvaceti vězni se lze setkat s více zajímavými, zvláštními, dramatickými, tragickými, zcela jedinečnými a záro-

veň hluboké rozpory soudobého světa a soudobého lidství bezděky demostrujícími lidskými osudy a příběhy, než na mnohatisícovém sídlišti. Takže tu jde vlastně o jakousi tvrdou konfrontaci minulosti (tj. světa individuálních osudů) s kýženou budoucností (tj. světem totální uniformity). Svého času jsem četl v Rudém právu stať československého ministra vnitra Dr.Obziny, v níž rozvíjel myšlenku, že kriminalita v socialismu pramení z ještě nedostatečné sociální homogenity obyvatelstva. Škrtněte slovo "sociální" a máte klíč k pochopení věci: až budeme stejní, nebude třeba soudů a věznic. Plevel bude odstraněn - zrušením pole. Opravdu: kde je popřen život, jehož podstatou je přece rozrůzněnost a nikoli homogenita, tam nemůže bujet kriminalita, nejen ta domnělá, ale ani skutečná. Abych byl ale spravedlivý: tohle všechno není žádnou zvláštní specialitou právě československých věznic: hluboká Foucaultova analýza moderního vězenství ("Střežit a trestat") ukazuje, že to je vlastně všude stejné: stále míň jde o bezprostřednost trestu jako bezprostřední odpovědi na zločin a stále víc jde naopak o cílevědomou deprivaci a destrukci lidské individuality a identity. U nás to je všechno jen asi zřetelnější a vyznačuje se to četnými zvláštnostmi, vyplývajícími z rozdílné povahy našeho systému. (Mimo jiné: z údajů přímo načerpaných nebo nepřímo vyvozených z každodenní četby Rudého práva, mého jediného pramene informací vě vězení, jsem vypočítával, že v Československu je v přepočtu na počet obyvatel čtyřikrát víc vězňů než v USA). Velmi zjednodušeně řečeno: současné vězení není už dávno založeno na přímém fyzickém strádání (i když se občas i v něm pochopitelně bije a hlad bývá občas i v něm), ale na něčem horším: je souvislým, každodenním, celodenním a neustávajícím útokem na psychiku, nervy a mravní integritu člověka.

Jaké je dnes v československých věznicích postavení politických vězňů?

Navenek se předstírá, že p/olitičtí vězňové u nás nejsou, že jde jen o běžné "narušitele zákona", jakými jsou i všichni ostatní, a pojem "politický vězeň" se v oficiální mluvě nesmí vůbec užívat (v běžné řeči ho ovšem všichni včetně žalářníků užívají). Zdálo by se tedy, že v zájmu podepření této téze budou mít političtí vězňové stejné podmínky, jako všichni ostatní. Ve skutečnosti tomu ovšem tak není: jejich postavení je mnohonásobně horší: jsou většinou zbaveni četných práv a jinak běžně dosažitelných výhod (jako jsou např. mimořádné návštěvy či balíčky za odměnu, možnost práce v administrativě, funkce v tom, čemu se říká"samospráva", skromné možnosti kulturní seberealizace apod.), jsou obklopeni konfidenty, ostře sledováni, každé záminky je využíváno k jejich trestání, nemají naději na podmínečné propuštění, postihován je dokonce i styk s nimi (v tomto veskrze kolektivním zařízení!), jsou vymýšleny různé způsoby, jak jim ztěžovat život (např. pracovní zařazení, neumožňující jim plnit normy a otevírající tak dveře možnosti jejich dalšího trestání), na vlastní kůži jsem se dokonce setkal s případy tajného podplácení jiných vězňů za to, že mi budou škodit (např. krást cigarety nebo vitaminy). Mezi ostatními vězni - aspoň jak já to poznal - se však těší političtí vězňové obecnému respektu, na čemž nic nemění fakt, že se vždy najde dost těch, kteří jsou ochotni za drobné výhody na ně donášet, nebo proti nim osnovat intriky. Většina vězňů, ať už se k tomu propůjčí či nikoliv, hledí na politické zcela samozřejmě jako na nevinné, kteří byli odsouzeni - jak vězňové lapidárně říkají "za pravdu". Z toho ovšem vyplývá, že se o nich automaticky předpokládá, že všechno nejen vědí, všemu rozumějí, ale že znají i sám smysl života, který jsou schopni kdykoli komukoli nezištně sdělit. Musel jsem tedy - stejně jako moji kolegové - po léta a bez ohledu nato, že jsme to měli přísně zakázáno (protože to je prý pokračování v trestné činnosti, za níž jsme odsouzeni), sloužit svým spolupvězňům jako právník, psycholog, zpovědník (jedině u politických je obecná jistota, že neudávají), vracet jim chuť do života v depresích, řešit jejich rozvody, psát milostné dopisy, rozmlouvat jim zamýšlené sebevraždy, rozsuzovat nejrozmanitější spory atd. atd. Taková důvěra samozřejmě těší, dělali jsme to rádi, ale pobyt ve vězení nám to přirozeně příliš neusnadňovalo: nejen pro nenávist, kterou to vyvolávalo u žalářníků, ale především proto, že role, do které se tím člověk dostával, přímo vylučovala možnost, že by i on mohl mít své deprese, problémy, nejistoty a že i on by občas potřeboval pomoc nebo radu. Něco takového dát najevo nebylo prostě možné.

Domníváte se, že vaše předčasné propuštění dává naději, že i jiní političtí vězňové budou propuštěni dříve?

Nevím, zatím se obávám, že spíš asi nikoli. Tím víc na ně ovšem musím myslet; myslíme na ně samozřejmě všichni, ale u těch z nás, kteří tam sami byli, jsou ty myšlenky z pochopitelných důvodů ještě živější a bolestnější. Musím myslet na přítele Petra Uhla, odsouzeného spolu se mnou, který má velmi těžké podmínky v izolaci na Mírově; myslím na přítele Ivana Jirouse, tohoto dnes mezi naší mládeží už téměř legendárního vůdce českého hudebního undergroundu, už počtvrté zavřeného, intelektuála i plebejce zároveň, kultivovaného, jemného a vnitřně plachého teoretika umění a básníka a villonovského věčného rebela zároveň, který si odpykává trest za přípravu neoficiálního časopisu "Vokno" ve Valdicích (asi jen ten, kdo prošel československými věznicemi, tuší, co to znamená, když se řekne "Valdice" - jde o nejhorší věznici v ČSSR); myslím na Rudolfa Battěka, bývalého poslance, přemýšlivého sociologa, navíc vážně nemocného, který si odpykává trest v Opavě; myslím na Jiřího Gruntoráda, vězněného v Minkovicích (jeho případ je obludný: jdeo dělníka, který se provinil tím, že opisoval na psacím stroji texty českých spisovatelů), myslím na Ladislava Lise, mluvčího Charty 77, který je ve vazbě v Litoměřicích; myslím na kolegu spisovatele Jaromíra Šavrdu, odsouzeného už podruhé za opisování svých i cizích textů; myslím na všechny ostatní. A vždy se mně zmocňuje zvláštní lítostivost (pro "postvězeňský psychický stav" ostatně příznačná), když si vzpomenu na zavřené kněze, kteří mne v určitých dobách dokázali pevností svého postoje a svou dobrotou tak skvěle posilovat. Co mohu pro ně všechny udělat víc, než že na ně myslím? V tuto chvíli asi jen to, že budu apelovat na mezinárodní veřejnost a všechny lidi dobré vůle, aby se za každého z nich zasazovali tak, jako se zasazovali za mne.

Mohl jste ve vězení psát?

To mi bylo přísně zakázáno, neměl jsem mít ani papír, ani zápisník, natož si dělat nějaké poznámky. Byl jsem dokonce trestán i za takovou hloupost, že byly u mne nalezeny nějaké koncepty dopisů legálně odeslaných domů. Jediné, co mi nebylo a nemohlo být zakázáno, byly legální (tj. cenzurované) dopisy mé ženě, na jejichž psaní jsem měl ze zákona právo; jeden týdně, na čtyři strany standartního papíru, čitelným písmem psaný, dodržující předepsané okraje atd. Těch dopisů tu leží 165, jejich psaní bylo ve vězení tou největší radostí, osmyslňovalo mi pobyt v něm a pokoušel jsem se v nich za podmínek, jejichž obtížnost lze těžko popsat - rozvíjet různé obecnější úvahy o tématech, o nichž jsem musel ve vězení často uvažovat, jako je téma lidské identity, odpovědnosti, horizontů, k nimž se vztahujeme apod. (I to mi bylo dlouho zakazováno, mnoho dopisů mi bylo zadrženo - mají se totiž správně týkat jen "rodinných věcí" - ale nakonec si na to nějak zvykli).

Pociťoval jste někdy ke svým věznitelům nenávist?

Nenávidět neumím a jsem tomu rád. Když pro nic jiného, tak už proto, že nenávist kalí zrak a tím znemožňuje hledat pravdu.

Zavřeli vás na jaře roku 1979 a teď jste se ocitl náhle - jakoby skokem - v roce 1983. Máte tedy ostré srovnání, ostřejší než ti, kteří ta léta venku kontinuálně prožívali. Jak se vám situace ve vaší zemi jeví?

Na jakékoli obecné hodnocení či soudy si zatím vůbec netroufám, mohu mluvit jen o svých prvních a veskrze subjektivních dojmech a pocitech, které - nutno hned na začátku říct - ve všech směrech předstihují mé očekávání: Charta 77 přežila šest let a Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/ pět let pronásledování a normálně dál pracují (i když jejich dokumenty nemají z mnoha důvodů už zdaleka tu publicitu, kterou měly dříve), jsem velmi překvapen šíří a hlubokým záběrem nejrozmanitějších neoficiálních kulturních aktivit; počtem, vytrvalostí a úrovní soukromých filozofických seminářů, množstvím samizdatové literatury (nejen beletrie, ale ještě víc esejestiky), strojopisných časopisů atd. I když způsoby práce se změnily, strachu jako by bylo sice méně, ale opatrnosti daleko více, překvapuje mne její rozsah (nevím,

jak to všechno dohoním) a hlavně neumdlévající energie, do ní investované
Zdá se mi, jako by dnes ve společnosti byl vůbec větší hlad po kulturních
hodnotách a pravdivém slovu, ať už přicházejí (zatím sporadicky) ze sféry
"oficiální" (tj. povolené) kultury nebo (nepoměrně víc) ze sféry kultury
"neoficiální", té "druhé", jak to nazval Ivan Jirous. Mám dojem, že texty,
existující jen v několika kopiích, by mohly vycházet v desetitisícových
nákladech a byly by ihned rozebrány. Mnoho lidí jako by bylo už definitiv-
ně unaveno ze své únavy, jako by už nebylo sto potlačovat v sobě svou tou-
hu po pravdivé a svobodné tvorbě. Překvapuje mne, že ve sféře "oficiální"
kultury znají výsledky kultury "neoficiální" mnohdy lépe, než my známe vý-
sledky jejich; kdysi tak ostré a nepřekročitelné hranice mezi oběma kultu-
rami jako by se už trochu rozostřovala, v povolené kultuře se objevují
častěji - byť stále spíš jen na jejích okrajích - zajímavé věci, mnohdy
tak či onak inspirované kulturou "neoficiální", k ní se vztahující, s ní
se měřící nebo od ní dokonce co do své vnitřní svobody téměř neodlišitel-
né. Tlak politického aparátu proti povolené kultuře, té, kterou měl ještě
nedávno tak dobře zmanipulovanou, jako by sílil, což je neklamnou známkou,
že v ní tu a tam začíná opět o něco jít, občas to na mne dokonce působí
tak, že se mu v některých svých okrscích tato zdánlivě "jeho" kultura té-
měř vymyká z rukou: zakazují hry, divadla a v této chvíli především četné
donedávna oficiálně chválené - rockové a jazzové kapely; mnozí už nevědí,
zda patří do kultury "oficiální" či do té "druhé"; ti ještě povolení vy-
stupují - kdesi na pomezí povoleného a nepovoleného - aspoň s těmi vypovo-
lenými; všechno se to zkrátka nějak podivně zamíchalo nebo propletlo -
nebo aspoň mně se to tak zatím jeví. Občas mám dokonce pocit, jako by se
trochu změnil i vztah některých oficiálních (arci, že jen některých!)
umělců k nám - už se nás tolik nebojí, možná cítí, že se kdykoli mohou
ocitnout mezi námi a že už vlastně nemá cenu moc toho předstírat, když to
na jejich osud beztak nemá vliv. Znovu ovšem zdůrazňuji, že to jsou jen mé
první a naprosto osobní dojmy a že bych byl velmi nerad, kdyby to kdokoli
chápal jako nějaké kompetentní hodnocení situace. V něčem mi to všechno
trochu připomíná počátek šedesátých let, kdy proces sebeuvědomování a duchc
vního sebeosvobozování společnosti rovněž začínal kdesi na pomezí oficiální
a neoficiální kultury, v onom zvláštním prostoru, kde se vždy něco zakáže,
aby se vzápětí o několik metrů dál objevilo něco jiného, co zakazovatelům
uniklo. Tenhle proces vyvrcholil nakonec rokem 1968, kdy politická moc mu-
sela vzít na vědomí a už nemohla na vědomí nevzat skutečný stav společno-
sti a její duše. Pokud jde o sféru politickou, zdá se mi, že současná moc
stojí před rozpory, jež by měla řešit (hospodářskými, společenskými, poli-
tickými, kulturními) rozpačitěji, než jak se mi to jevilo ve vězení: jako
by to byla naopak ona, kdo už začíná být trochu znaven (uvědomme si, že
tu už 14 let vládne táž nezměněná garnitura). Občas se ještě projeví - ať
už tím či oním nesmyslným zásahem - téměř zběsilý strach moci z každého
závanu čerstvého vzduchu, občas se naopak zdá, jako by i moc sama se po-
koušela trochu vážněji zamýšlet o tom, jak tento zatuchlý prostor vyvět-
rat (aniž by ji ovšem vzniklý průvan jakkoli ohrozil). Ktomu ovšem přistu-
puje i určitá nejistota o tom, zda současný stav v centru našeho bloku je
spíš jen nějakým provizoriem, nebo zda znamená naopak začátek něčeho nové-
ho - a hlavně čeho. Poslední pocit, který bych v této souvislosti měl
snad zmínit, je pocit, že za dobu, po kterou jsem tu nebyl, povážlivě
vzrostla rozmařilost zkorumpované smetánky. Ne snad, že by to připomínalo
přímo život římské aristokracie před pádem říše římské, na to jsou české
poměry příliš malé, spíš by se to mohlo snad srovnat s životem Gierkova vede-
ní v posledních letech jeho vlády - i proto, jak tato rozmařilost kontras-
tuje s reálnou hospodářskou situací země a triviálními spotřebitelskými
starostmi obyvatelstva.

<u>Jste dnes považován za předního českého disidenta či opozičního činitele.
Co si o tom myslíte?</u>

Nejsem, nikdy jsem nebyl a ani nemám ctižádost stát se politikem, profe-
sionálním revolucionářem nebo profesionálním "disidentem". Jsem spisova-
tel, píšu to, co chci, a ne to, co by na mně chtěli jiní, a angažuji-li se
i jinak, než jen svou literární tvorbou, dělám to prostě proto, že to cí-
tím jako svou přirozenou lidskou a občanskou povinnost a jako povinnost,

vyplývající koneckonců i z mého postavení spisovatele, tj. člověka veřejně známého, kterého tato známost zavazuje k tomu, aby se k některým věcem vyjadřoval hlasitěji než ti, kteří známí nejsou: nikoli proto, že by byl chytřejší nebo důležitější než jiní, ale prostě proto, že je - ať už se mu to líbí nebo ne - přeci jen v jiné situaci, zakládající jiný typ odpovědnosti. I když mám přirozeně na mnoho věcí své vyhraněné názory, nehlásím se k žádné konkrétní ideologii, doktríně nebo dokonce politické straně či sektě, nezlouží nikomu, a tím méně nějaké mocnosti, slouží-li něčemu, tak jen svému svědomí. Nejsem komunista ani antikomunista a kritizuji-li svou vládu, pak nikoli proto, že je komunistická, ale proto, že je špatná. Kdyby tu byla vláda sociálně-demokratická nebo Křesťansko-sociální nebo jakákoli jiná a kdyby vládla špatně, kritizoval bych ji stejně, jako tuto. Nejsem na straně žádného establishmentu, jsem prostě na straně pravdy proti lži, ny straně smyslu proti nesmyslu, na straně spravedlnosti proti nespravedlnosti.

Co soudíte o současném západním mírovém hnutí?

Zatím ještě nemám dost objektivních informací, abych se k tomu mohl nějak zasvěceněji vyjádřit. Mohu jen říct, že ty mladé dlouhovlasaté lidi, kteří demonstrují v různých západních městech za mír a které jsem měl možnost vidět ve vězení téměř denně v povinných televizních novinách, chápu jako své bratry a sestry: není jim lhostejný osud světa a přijímají na sebe dobrovolně odpovědnost, překračující rámec starostí o vlastní dobré bydlo, a to vlastně - byť v těžších podmínkách - děláme i my zde. Že jejich aktivity jsou asi mnohdy povrchní, jen heslovité, příliš uvězněné do lokální perspektivy a málo ochotné promýšlet hlouběji otázku, co to vlastně mír je, co znamená a co předpokládá, co ho skutečně umožňuje a co naopak ohrožuje - to je věc druhá. Ale i to je koneckonců pochopitelné: Když ti lidé vidí, jak se za jejich vesničkou buduje nějaká odpalovací rampa, zdá se jim být přirozeně boj proti této rampě důležitější, než nějaká odtažitá zkoumání a promýšlení hlubších souvislostí problémů světového míru. Lze se jim divit? Když jsem byl ve vězení, taky se mne víc dotýkala otázka, zda se mi podaří, nějakým úskokem získat ze skladu několik kožených tkaniček do bot navíc pro své přátele katolíky, aby si z nich mohli udělat své dobře ukrývané růžence, než otázka, kolik Pershingů 2 je schopno čelit kolika raketám SS 20. K pochopení širších problémů se vždycky probíjíme cestou konfrontace s problémy lokálními, konkrétně a existenciálně se nás dotýkajícími. Jde jen o to, abychom se touto cestou probíjeli někam dál a neuvízli - dík pohodlnosti svého ducha - na samém startu. Ale abych byl konkrétnější: o otázce míru a války se v prostředí Charty 77 hodně uvažuje a leccos chytrého už tu bylo na toto téma napsáno; až se trochu lépe zorientuji, rád bych se k tomu také vyjádřil; to téma mne zajímalo už ve vězení a tím víc mne zajímá teď.

Nemáte dojem, že západního mírového hnutí využívá SSSR ve svůj prospěch?

Když někdo na Západě bojuje proti západním zbraním, bylo by od sovětského vedení přinejmenším pošetilé, kdyby mu nefandilo. Mně/ se ovšem zdá, že důležitější, než kdo mi právě fandí, je, zda mám pravdu. Já osobně se aspoň touhle zásadou řídím.

Jaké máte plány?

Návrat z vězení není vůbec lehká věc, někteří dokonce říkají, že to je těžší než vstup do vězení. Musím se nejprve zorientovat, trochu se zadaptovat, pochopit lépe svět, do něhož jsem přišel, což znamená mimo mnoha jiného setkat se se spoustou lidí, přečíst mnoho důležitých textů, poslechnuot si desítky desek a magnetofonových pásků, vidět různá představení a koncerty, naučit se zkrátka zase dýchat vzduch své doby; bez toho se psát nedá. No a pak bych rád začal konečně psát už zase nějakou hru, asi šest let jsem žádnou nenapsal.

Ovlivní váš pobyt ve vězení nějak vaše další psaní?

Nepochybně. Ale zatím nevím jak.

Myslíte, že bude tenhle náš rozhovor mít pro vás nějaké nedobré následky?

Nevím. Opravdu nevím.

Sdělení VONSu č.325 - Soud s P.Josefem Dolistou

Dne 4.5.1983 v 8,30 se bude konat u Okresního soudu v Mělníku soudní přelíčení s P.Josefem Dolistou, nar. 20.3.1954, bytem Mělník, Kostelní 18, kaplanem římskokatolické církve.

Od velikonoc 1982 je trestně stíhán na svobodě podle § 178 tr.z. (maření dozoru nad církvemi). Obžaloba jeji viní, že od září do prosince 1981 vyučoval sedm studentů Státní zemědělské technické školy náboženství na faře a od ledna do dubna 1982 se scházel se studenty za stejným účelem v soukromém bytě. Tím naplnil skutkovou podstatu § 178 tr.z. Zdůvodnění se opírá o "Směrnici pro výuku náboženství přihlášených žáků ZDŠ" vydanou ve věstníku ministerstva školství a kultury 20.6.1974, které stanoví, že katolické náboženství může být vyučováno pouze ve škole a týká se dětí od 2. do 7. třídy ZDŠ.

Tato směrnice, která nemá povahu a závaznost zákona, má neodůvodněně diskriminační charakter a limity, jí určené, odporují ústavním zárukám svobodného vyznání víry. Porušení této směrnice nelze proto kvalifikovat podle § 178 tr.z., který je aplikován při porušení zákona č. 218/49 Sb. a příslušných vládních nařízení č. 219-23/49 Sb., jež se týkají hospodářského zabezpečení církví.

Obžalobu vznesl okresní prokurátor JUDr. Bohumír Slanař. Počínání prokuratury je v příkrém rozporu s mezinárodními pakty o lidských právech které zaručují svobodné šíření a vyznání víry.

30.4.1983

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva